

§ 163

Lausunto Keski-Suomen ELY-keskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta 400kV:n sähkönsiirtoyhteyteen välillä Vihtavuori-Seppälänkangas

JyväskyläDno-2025-2441

Valmistelija / lisätiedot:

Anne Laita, kaavoitusbiologi, Anne.Laita@jyvaskyla.fi
Jyrki Arasalo, kaavasuunnittelija, Jyrki.Arasalo@jyvaskyla.fi
Heidi Anttonen, kaavasuunnittelija, heidi.anttonen@jyvaskyla.fi
Katja Oksala, ympäristönsuojelusuunnittelija, katja.oksala@jyvaskyla.fi
Petteri Ahonen, ympäristönsuojelupäällikkö, petteri.ahonen@jyvaskyla.fi
Jouni Mäkäraainen, yleiskaavasuunnittelija, jouni.makarainen@jyvaskyla.fi

Liitteet

- 1 Kannanotto ALVA yhtiöt Oy
Verkkojulkisuus rajoitettu, Ei julkinen
- 2 Keski-Suomen ELY keskuksen lausuntopyyntö YVA tarvearvio sähkönsiirto
- 3 Lausunto Fortum Power and Heat Oy Jyväskylä 400 kV sähkönsiirtoyhteys YVA-tarveharkintaselvitykseen

Keski-Suomen ELY-keskus on varannut Jyväskylän kaupungille mahdollisuuden esittää lausunnon liittyen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamiseen Fortum Power and Heat Oy:n hankkeessa, jossa on kyseessä Vihtavuoren ja Seppälänkankaan välille suunniteltu sähkönsiirtoyhteys. Jyväskylän kaupunki voi lausunnossa esittää huomioita liittyen YVA-menettelyn tarpeellisuuteen hankkeessa. ELY-keskus tekee myöhemmin päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta tässä yksittäistapauksessa. Hanke ei kuulu niihin YVA-lain liitteen 1 hankeluettelon mukaisiin hankkeisiin, joihin automaattisesti sovelletaan arviointimenettelyä. Hankkeella voi kuitenkin olla todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, jolloin viranomaisen arvioi YVA-lain 3§:n perusteella YVA-menettelyn soveltamisen tarpeen.

Hankkeen kuvaus

Hanke käsittää Vihtavuori-Seppälänkankaan välille toteutettavan 2 X 400 kV:n sähkönsiirtoyhteyden. Sähkönsiirtoyhteys koostuu reitin pohjoispuolella 400 kV voimajohdosta ja 400 kV maakaapelista sekä reitin eteläpuolella 2x400 kV maakaapelista. Suunniteltu sähkönsiirtoreitti johtaisi sähköä Vihtavuoren sähköasemalta Itäisen Seppälänkankaan suunnitteilla olevalle sähköasemalle. Alkuosa reitistä sijoittuu Laukaan kunnan alueelle, mutta muuten reitti sijoittuu Jyväskylän kunnan alueelle. Voimajohtoreitin suunniteltu pituus on n. 7 km ja maakaapelireitin pituus n. 10 km.

Yleiskaavatilanne

YVA-tarveharkintaselvityksessä kaavatilannetta on kuvattu osin vaillinaisesti.

Alueella on voimassa Keski-Suomen maakuntakaava (hyväksytty 2017). Keski-Suomen maakuntakaava 2040 on hyväksytty vuonna 2023, mutta hankealueelle siinä ei ole esitetty kuin kansainvälisen pyöräreitit (Eurovelo 11) merkintä.

Suunniteltu sähkönsiirtoreitti sijoittuu tällä hetkellä voimassa olevan Jyväskylän kaupungin yleiskaavan alueelle. Lisäksi reitin pohjoisosalla on hyväksytty Majajärven osayleiskaava, joka ei ole lainvoimainen.

Suunniteltu sähkönsiirtoreitti ei ole ristiriidassa Jyväskylän kaupungin yleiskaavan kanssa lukuun ottamatta sl76 -merkinnällä osoitettua Karhujärven perustettavaksi tarkoitettua luonnonsuojelualueutta. Kaavamääräyksen mukaan alueella ei saa ryhtyä toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Maaperä, puusto ja muu kasvillisuus tulee säilyttää luonnontilassa. Alueella on voimassa MRL 43.2 §:n mukainen ehdoton rakentamisrajoitus sekä MRL 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus. Suojelualueet toteutetaan luonnonsuojelulainsäädännön mukaisesti. Suojelumääräys on voimassa kunnes suojelualue perustetaan edellä mainitun lain säätämällä tavalla ja alueen käytöstä annetaan yksityiskohtaiset ohjeet.

Alueen maanomistus on siirtynyt valtiolle (Metsähallitus). Sähkönsiirtoreitin sijoittuminen tulee ratkaista luonnonsuojelualueen perustamisen yhteydessä yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Mikäli hanke vaatii poikkeamista yleiskaavamääräyksen MRL 43.2 §:n rakentamisrajoituksesta, on poikkeamisvalta niiltä osin kunnalla.

Tarveharkintaselvityksessä on huomioitu, että 400 kV voimajohto sekä 400 kV maakaapeli kulkevat Majajärven osayleiskaavan poikki ja kuvattu osayleiskaavan mukainen ratkaisu yleispiirteisesti. Tarveharkinnassa tulee esittää kaupunginvaltuustossa hyväksytyn osayleiskaavan ratkaisu yksityiskohtaisemmin ja kuinka suunnitellut voimajohdot sijoittuvat sen alueelle, jolloin voimalinjojen sijainti suhteessa osayleiskaavassa esitettyihin luontokohteisiin tulee esitystavaltaan selkeämmäksi. Voimalinjojen kulku osayleiskaavan alueella on esitettävä yksityiskohtaisemmin.

Hankealueella on myös käynnissä Jyväskylän yleiskaavan 2050 laatiminen, mikä korvaa Jyväskylän kaupungin yleiskaavan sen tultua voimaan. Jyväskylän yleiskaavaluonnoksessa 2050 on sähkönsiirtoreitin läheisyyteen osoitettu uusi luonnonsuojelualue (suojelualueverkoston osa, SL-1) Laukaantien ja Ampumaradantien väliselle alueelle. Suunniteltu kaapeliyhteys sijoittuu SL-1 alueen läheisyyteen. Kaavamääräyksen mukaan alue varataan suojeltavaksi luonnonsuojelulain nojalla ja se on osa myöhemmin tehtävää Jyväskylän kaupungin päätöstä suojelualueverkostosta. Alueen suojelussa, hoidossa ja virkistyskäytön yhteensovittamisessa noudatetaan päätöksen mukaisia hoidon ja käytön periaatteita tai yksityiskohtaisempia alueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmia. Määräys on voimassa, kunnes suojelualue on perustettu.

Hankkeen myöhemmässä suunnittelussa tulee ottaa huomioon Jyväskylän kaupungin yleiskaavaan 2050 sisältö. Yleiskaavaluonnos on ollut nähtävillä alkuvuodesta 2025.

Asemakaavatilanne

Suunnitellun sähkölinjareitin alueella on kaksi Jyväskylän kaupungin voimassa olevaa asemakaavaa (Läntinen Palokärki, Seppälänkangas, lainvoimainen 20.7.2012 ja Itäinen Palokärki, Seppälänkangas, lainvoimainen 10.4.2018), jotka sijoittuvat suunnitellun sähkölinjareitin eteläosaan. Muilta osin sähköreitti sijaitsee asemakaavoittamattomalla alueella.

Reitin pohjoisosaan on laadittu Majajärven asemakaava, joka on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 9.12.2024. Kaupunginvaltuuston hyväksymispäätöksestä on jätetty valitus Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Lisäksi kaupungilla on vireillä Itäisen Seppälänkankaan asemakaavan laajennus ja muutos maakaapelireitin eteläpäässä. Kaavaluonnos on ollut nähtävänä 6.6.-10.8.2025. Tavoitteena on kaavamuutosehdotuksen käsittely vuoden 2025 lopussa. Kaavaluonnoksessa reitin eteläpää sijoittuu lähivirkistysalueelle (VL) ja risteää Yritystien katualueen kanssa ennen päättymistä teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueelle (T).

Läntisen Palokärjen asemakaavassa maakaapelin suunniteltu reitti sijoittuu lähivirkistysalueelle (VL-1). Lähivirkistysalueen pohjoisosaan on osoitettu vaara-alueen raja (v) sekä sijainniltaan ohjeellinen ulkoilureitti, maakuntaura. Lisäksi maakaapelireitti kulkee Ampumaradantien katualueen sekä korttelialueiden läheisyydessä.

Itäisen Palokärjen asemakaavassa maakaapelin suunniteltu reitti on osoitettu yleisen tien alueelle (LT) sekä lähivirkistysalueelle (VL-1). Lähivirkistysalueelle on osoitettu sijainniltaan ohjeellisia ulkoilureittejä (ur), yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitteiden rakennusala (et), ajoura (ajo) sekä yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varattu osa. Maakaapelin osuus myös sivuaa lähivirkistysalueen viereisiä 31. korttelin toteutuneita teollisuus-, varasto- ja liikerakennusten tontteja sekä luonnonsuojelualuetta (SL).

Läntisen ja Itäisen Seppälänkankaan voimassa olevien asemakaavojen sisältö sekä maakaapelilinjojen sijainti suhteessa asemakaavoihin tulee esittää YVA-tarveharkintaselvityksessä yksityiskohtaisemmin. YVA-tarveharkintaselvityksessä esitetty 400 kV voimajohto sivuaa vireillä olevan ja kaupunginvaltuuston hyväksymän Majajärven asemakaavan mukaista teollisuus-, tuotanto-, varasto- ja liikealuetta (TL-2) sekä lähivirkistysaluetta (VL-1) sekä asemakaava-alueen länsireunaan osoitettua vaaraaluetta (va), jonka alueella sijaitsee 110 kV:n voimalinja. Majajärven asemakaavan sisältö sekä voimalinjojen sijainti suhteessa kaavaratkaisuun tulee esittää selvityksessä yksityiskohtaisemmin.

Maakaapeli on toteutettavissa voimassa olevien asemakaavojen mukaisille lähivirkistysalueille.

Sähkölinjareitin sijoittamiselle ei ole asemakaavoituksen näkökulmasta estettä, mikäli se ei aiheuta haittaa asemakaavojen toteuttamiselle.

Maanomistus ja rasiitteet

Voimajohtolinjauksessa esitetty maakaapelin osuuden eteläpää sijoittuu Itäisen Seppälänkankaan kaava-alueen pohjoisosaan, ja kulkee kaupungin omistamien

kiinteistöjen kautta alittaen valtion omistaman maantie 637 tiealueen Fingrid Oyj:n 110 kV ilmajohtoon yhdyskohtaan saakka, joka sijaitsee yksityisen maanomistajan alueella. Tästä pohjoiseen ilmajohtona jatkuvan voimajohtoon maanomistus on edelleen yksityistä noin 1,6 kilometriä, jonka jälkeen linjaus kulkee valtion omistaman kiinteistön alueella noin 200 m. Tämän jälkeen reitti jatkuu Majajärven länsipuolitse vuoroin yksityisomisteisten ja kaupungin omistamien kiinteistöjen kautta Fingrid Oyj:n omistamalle Vihtavuoren sähköasemalle. Jyväskylän kaupunki on maanomistaja yhteensä noin 60 % osuudelta reitin kokonaispituudesta.

Voimajohtoon esitetty linjaus risteää Elenia Oy:n ja Fingrid Oyj:n voiman- ja tiedonsiirtolinjojen sekä useiden yksityisteiden käyttöoikeusyksiköiden kanssa. Reitin toteutuksessa tulee huomioida kaikki kiinteistöt, yksityiset tiekunnat ja yritystoimijat, joiden alueilla on mainittuja käyttöoikeusyksiköitä, sekä huolehtia näiden vaatimista lunastus – ja kiinteistötoimituksista annettujen lakien ja säädösten mukaisesti.

Liikenne ja johdot

Voimalinjapylväiden pystyttäminen ja huolto vaativat kantavat tiet pylväiden paikoille. YVA-tarveharkintaselvityksestä ei käy ilmi, miten paljon pylviä linjalle pystytetään ja millaiset tiet niiden luokse joudutaan rakentamaan. Teiden vaikutukset ympäristöön tulee huomioida osana hankkeen kokonaisvaikutuksia. Hyvänä asiana voidaan pitää sitä, että suunniteltu voimalinja sijoittuu suurimmilta osin jo olemassa olevaan johtoaukkoon, vaikka sitä joudutaankin leventämään.

Reittisuunnittelussa ja sen toteutuksessa tulee varautua Ampumaradantien varressa myös uusiin kaukolämpöputkiin ja selvittää erikseen niiden vaatimat tilavaraukset.

Jyväskylän kaupunki on pyytänyt Alva-Yhtiöt Oy:ltä kannanoton YVA-tarveharkinnan lausuntopyynnön sisällöstä. Kaupunki on saanut Alva-Yhtiöt Oy/vesi lausunnon liitteineen, ja se on kaupungin lausunnon liitteenä.

Alva Yhtiöt Oy:ltä saadun tiedon mukaan heidän omistama kaukolämpöverkko ei risteä suunnitellun reitin kanssa. Ampumaradantiellä omistamansa kaukolämpölinjan pää on tällä hetkellä lähellä suunniteltua reittiä Ampumaradantie 28:n läheisyydessä. Suunnitteilla oleva Rekkamiehentien kaukolämpölinja toteutetaan joko Lastaustien tai Ampumaradantien kautta, joten on mahdollista, että Ampumaradantien osalta linja kulkee lähellä 400 kV kaapeleita. Kaukolämpölinjaa jatkettaessa Ampumaradantien suunnassa eteenpäin, sen suunnittelussa voidaan kuitenkin huomioida tarveselvityksessä esitetty voimajohtoon reitti.

Pinta-, pohja – ja hulevedet

Kaapeli ja voimajohto kulkevat pohjavesialueella yhteensä noin 2,8 km:n matkalta ja Vihtavuoren vedenottamo sijaitsee yhden kilometrin päässä sähkösiirtoreitistä. Tehdyssä YVA-tarveharkintaselvityksessä mainitaan, että on mahdollista, että kaivantojen lopulliset syvyydet sijoittuvat paikoin pohjaveden pinnan alapuolelle. Lintumäen pohjavesialue on luokiteltu vedenhankinnan kannalta tärkeäksi pohjavesialueeksi, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen (1E-luokka). Pohjaveden yläpuolisen maakerroksen paksuus vaihtelee 0–50 metrin välillä. Hankkeen myöhemmissä suunnitteluvaiheissa on tärkeää tarkentaa

sekä maaston korkeusmalli että pohjavedenpinnan vuodenaikainen vaihtelu niillä työnaikaisilla osa-alueilla, joilla kaivannot voivat ulottua pohjaveden tasoon tai sen läheisyyteen. Selvityksessä ei mainita, onko selvitetty vaihtoehtoista reittiä, joka kulkisi pohjavesialueen ulkopuolella. Mikäli kaapeli ja voimajohto sijoitetaan pohjavesialueelle, suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huomioida pohjavesien suojelu.

Hankkeen välittömässä läheisyydessä on useita vesistöjä ja voimajohtojen reitti risteää kahden puron kanssa sekä alittaa yhden vesilain mukaisen luonnontilaisen kaltaisen uoman, mikä tulee ottaa hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon. Rakentamisen aikana sekä sen jälkeen tulee estää kiintoaineen pääsy vesistöihin.

Ulkoilureitit ja virkistys

Voimajohtoreitin läheisyyteen sijoittuu tällä hetkellä ulkoilu- ja latureittejä. Tarveselvitysraportissa esitetty kuva 3-26 ei vastaa reitistön osalta nykytilannetta. Kartasta puuttuu nykyistä voimajohtoreittiä mukaileva ulkoilureitti Ampujien majalta Leppävedelle, sekä siitä erottuva pisto Karhujärven laavulle. Reittien sijainnit ovat myös muuttuneet Laukaantien itäpuolisilla osuuksilla.

Maakaapelireitin suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huomioida myös lähivirkistysalueille toteutuneen ulkoilureitin käyttö eri vuodenaikoina. Talvikuukausina ulkoilureitti on osa kaupungin ylläpitämää latuverkostoa, minkä vuoksi sähkölinjan rakentamista ei voida tehdä ulkoilureitin kohdalla talvella vaan hiihtokauden ulkopuolella. Maakaapelireitin suunnittelussa ulkoilureitin yhteyteen tulee huomioida myös kaapelista mahdollisesti syntyvän hukkalämmön vaikutus hiihtolatujen ylläpitoon riittävin turvaetäisyyksin.

Luontoarvot, suojelualueet ja kaavojen suojelumerkinnät

Suunnitelma on joiltakin osin ristiriidassa kaavojen suojelumerkintöjen kanssa. Näitä ristiriitoja on kuvattu myös Yleiskaavatilanne-osiossa. Hankesuunnitelmassa viitataan luonnontilaisen kaltaiseen purouomaan ja sen alitustarpeeseen Majajärven osayleiskaava-alueella. Tällä alueella on valituksen alaisissa kaavoissa osoitettu alueen ominaispiirteitä turvaava merkintä ja määräys. Kaava ei turvaa ainoastaan uomaa, vaan myös sen välitöntä varsimetsää. Merkinnän turvaavat arvot on esitetty kaavaselostuksen liitteenä. Hankekuvauksen perusteella ei voi täysin varmistua, että hanke voidaan toteuttaa kaavamääräystä rikkomatta.

Jyväskylän kaupungin yleiskaavassa on osoitettu SL -suojelumerkinnällä perustettavaksi varattu luonnonsuojelualue (sl76, Karhujärvi). Tämä on Jyväskylän kaupungin valtiolle myymä maa-alue. Tämän alueen osalta kaavatilannetta on käyty lävitse Yleiskaavatilanne -kappaleessa. Jyväskylän yleiskaava 2050 -luonnoksessa on myös esitetty tämä kohde SL -varauksella.

Hankesuunnittelussa tulee varmistaa, että hanke on toteutettavissa ilman lain mukaisten liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen ja niiden välisten kulkuyhteyksien heikentämistä tai hävittämistä. Erityisesti kohdassa, jossa myös Fingridin uusi johtoaukea tulisi voimajohto- ja maakaapeliyhteyden viereen (puuton

aukean leveys tällöin yli 80 –100 metriä) on riskinä, että liito-oravien itä-länsisuuntainen liikkumismahdollisuus heikkenee merkittävästi viiden kilometrin pituudelta. Tältä alueelta tarvitaan hyvää liito-oravatietoa ja riittävän laajalta aluetasolta, jotta pystytään arvioimaan johtolinjakäytävän levenemisen vaikutukset liito-oravaan. Myös mahdollisesti tunnistamattomat liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat tulisi selvittää mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hanketta, jotta saadaan myös varmuus johtolinjavaihtoehtojen etsimisen tarpeesta.

Kirjoverkkoperhonen (*Euphydryas maturna*) ja sen mahdolliset luonnonsuojelulain mukaiset lisääntymis- ja levähdyspaikat on myös syytä ottaa huomioon myöhemmässä suunnittelussa. Majajärven kaava-alueella havaittiin useita kirjoverkkoperhosen lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Kaava-alueelta niitä ei kuitenkaan selvitetty kaikkialta, vaan ainoastaan sieltä missä oli suunnitteilla maankäyttömuutoksia (moottorirata ja teknologiakeskuksen alue). Kaavan viheralueille ei kohdistettu inventointeja.

Maakaapelilinja sijoittuu lähelle piilosammalen (*Cryptothallus mirabilis*) esiintymispaikan turvaavaa suojelualuetta (ERA234675). Piilosammalen esiintymispaikka on riippuvainen pohjavesivaikutteisuudesta. Tämän osalta täytyy pystyä varmistumaan, että kaapelilinjan kaivuulla ei ole vaikutusta pohjaveden pintaan suojelualueella. Olisi myös hyvä tarkastella, voitaisiinko kaapelilinja sijaita kauempana suojelualueesta.

Luontoarvojen suhteen on vaikea tehdä päätelmää, voisiko jollakin toisella linjausratkaisulla toteuttaa linjan vähemmillä haitallisilla luontovaikutuksilla. Hankkeen vaikutuksia luontotyyppeihin tulee arvioida myöhemmin tarkemman luontotiedon perusteella.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Fingrid Oyj suunnittelee uutta 110 kV:n voimajohtoa, joka sijoittuu olemassa olevan Rauhalahti-Vihtavuori 110 kV voimajohdon ja Fortumin suunnitteleman 400 kV:n Vihtavuori-Seppälänkangas voimajohdon väliin. Suunniteltu uusi 110 kV:n voimajohto on otettu huomioon Vihtavuori-Seppälänkangas 400 kV voimajohdon sijoitussuunnittelussa. Suunniteltujen voimajohtojen toteutuessa kulkisi reitillä kolme voimajohtoa rinnakkain, kaksi 110 kV voimajohtoa ja yksi 400 kV voimajohto. Johtoalue olisi tällöin noin 102 metriä ja puuton johtoaukea noin 82 metriä leveä. Yhteisvaikutukset sekä olemassa olevien että suunniteltujen voimajohtojen kanssa tulisi arvioida, samoin kuin mahdolliset yhteisvaikutukset muidenkin hankkeiden kanssa.

Alva-Yhtiöt Oy on kannanotossaan tuonut esiin alustavan suunnitelmansa toteuttaa yhdysvesijohto Ampumaradantien varteen samalle puolelle tietä suunnitellun maakaapelilinjan kanssa. He tuovat esiin, että linjat tulee yhteensovittaa ja huomioida linjojen etäisyydet toisistaan (vähintään 2 metriä väliä). Hankkeet aiheuttavat yhdysvaikutuksia, sillä tämä vaikuttaa suunnitellun linja-alueen leveyteen.

Yhteenveto

Lausuntopyynnön liitteenä oleva tarveharkintaselvitys on osin puutteellinen ja voimajohtohankkeen jatkosuunnittelu edellyttää vähintään erillisen ympäristöselvityksen sekä siihen kuuluvien maastoinventointien laadintaa. Ympäristöselvitystä laadittaessa tulisi pyrkiä minimoimaan hankkeen aiheuttamia haitallisia ympäristövaikutuksia, sekä tutkittava tarvittavissa määrin vaihtoehtoisia ratkaisuja. Hankkeen suunnittelun yhteydessä tulee myös varmistaa riittävä vuoropuhelu hankealueen asukkaiden, yritysten ja maanomistajien kanssa, vaikka hankkeen ei katsottaisi vaativan lain mukaista YVA-menettelyä.

Ehdotus

Esittelijä: Hannu Kantonen, toimialajohtaja

Kaupunkirakennelautakunta päättää antaa Keski-Suomen ELY-keskukselle edellä olevan lausunnon koskien sähkönsiirtoyhteyden YVA-tarveharkintaa välillä Vihtavuori-Seppälänkangas.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Muutoksenhakukielto

§163

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai valitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

- vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §, laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 6 §)
- hallinnon sisäistä määräystä, joka koskee tehtävän tai muun toimenpiteen suorittamista (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 6 §)
- virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)
- etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)
- varhaiskasvatuslain 57 §:n mukaista huomautusta tai huomion kiinnittämistä (Varhaiskasvatuslaki 63 § 2 mom.)
- hankintaoikaisun johdosta tehtyä päätöstä, jos hankintapäätöstä ei ole hankintaoikaisun johdosta muutettu (Hankintalaki 146 §)